REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
01 4735 531
gp@zagovornik-rs.si

Zadeva: 0700-33/2021/34
Datum: 11. 4. 2022

Zagovornik načela enakosti na podlagi tretjega odstavka 33. člena Zakona o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg, v nadaljevanju: ZVarD) v povezavi s prvim odstavkom 135. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10 in 82/13, 175/20 – ZIUOPDVE in 3/22 – ZDeb) v postopku, začetem na predlog posameznice, v zadevi ugotovitve obstoja diskriminacije po ZVarD zoper domnevnega kršitelja Zdravstveni dom, na podlagi izjave predlagateljice o umiku predloga za obravnavo diskriminacije izdaja naslednji

SKLEP

1. Postopek ugotavljanja obstoja diskriminacije, uveden zoper Zdravstveni dom **se ustavi.**

2. Stroški v tem postopku niso nastali.

OBRAZLOŽITEV

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je dne 13. 4. 2021 prejel predlog za obravnavo domnevne diskriminacije posameznice (v nadaljevanju: predlagateljica), vezan na opravljanje pripravništva v Zdravstvenem domu (v nadaljevanju: ZD). Iz predloga izhaja, da je bila omenjena posameznica dne 4. 2. 2021 na razgovoru za delovno mesto pripravnice za poklic tehnica zdravstvene nege. Na razgovoru je pojasnila, da je po veroizpovedi muslimanka in v skladu s tem nosi ruto ter dolga oblačila, ki prekrivajo roke in noge. Razgovor je potekal dobro, ovire o zaposlitvi niso bile omenjene. Ko je naknadno na ZD naslovila elektronsko sporočilo glede odločitve o zaposlitvi, je s strani direktorice prejela odgovor, da ji opravljanje pripravništva v ZD lahko omogočijo le ob spoštovanju pravil oblačenja in urejenosti medicinske sestre v Sloveniji, kar pomeni, opravljanje dela brez rute, šala in oblačil z dolgimi rokavi. Omenjeno naj bi izhajalo tudi iz pojasnil, ki naj bi jih ZD pridobil od Zbornice zdravstvene in babiške nege – Zveze strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije (v nadaljevanju: Zbornica). Predlagateljica meni, da ji je bilo zaradi osebne okoliščine vere onemogočeno opravljanje pripravništva oziroma dostop do zaposlitve.

*

Skladno z določbami Zakona o varstvu pred diskriminacijo (v nadaljevanju: ZVarD) predstavlja diskriminacijo vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničevanje enakopravnega priznavanja, uživanja ali

uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti.

Diskriminacija zaradi katere koli osebne okoliščine je prepovedana. Osebne okoliščine so prirojene ali pridobljene osebne značilnosti, lastnosti, stanja ali statuse, ki so praviloma trajno in nerazdružljivo povezani z določenim posameznikom in njegovo osebnostjo, zlasti identiteto ali pa jih posameznik ne spreminja zlahka. Mednje, skladno s 1. členom ZVarD, štejejo spol, narodnost, rasa ali etnično poreklo, jezik, vera ali prepričanje, invalidnost, starost, spolna usmerjenost, spolna identiteta in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazba ali katera koli druga osebna okoliščina.

ZVarD opredeljuje več oblik diskriminacije, pri čemer kot osnovni obliki diskriminacije opredeljuje neposredno in posredna diskriminacijo (6. člena ZVarD). Neposredna diskriminacija obstaja, če je oseba ali skupina oseb zaradi določene osebne okoliščine bila, je ali bi lahko bila v enakih ali podobnih situacijah obravnavana manj ugodno, kot se obravnava, se je obravnavala ali bi se obravnavala druga oseba ali skupina oseb (prvi odstavek 6. člena). Posredna diskriminacija pa obstaja, kadar je oseba ali skupina oseb z določeno osebno okoliščino bila, je ali bi lahko bila zaradi navidezno nevtralne določbe, merila ali prakse v manj ugodnem položaju kot druge osebe, razen če ta določba, merilo ali praksa objektivno temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in nujno potrebna (drugi odstavek 6. člena).

Izjemo od neposredne diskriminacije na področju zaposlovanja v povezavi z osebno okoliščino vere ali prepričanja ureja drugi odstavek 13. člena ZVarD, ki določa, da neenako obravnavanje zaradi vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti ne pomeni diskriminacije, če zaradi narave določene poklicne dejavnosti ali konteksta njenega opravljanja taka značilnost predstavlja bistveno in odločilno poklicno zahtevo, pod pogojem, da je cilj legitimen, zahteva pa ustrezna, potrebna in sorazmerna.

Ker neenaka oziroma slabša obravnava zaradi osebne okoliščine vere ali prepričanja lahko predstavlja diskriminacijo, je Zagovornik v konkretni zadevi pričel s postopkom ugotavljanja diskriminacije, in sicer na podlagi 33. člena ZVarD.

Zagovornik je v zvezi z navedbami predlagateljice na podlagi 37. člena ZVarD z dopisom št. 0700-33/2021/2 z dne 5. 5. 2021 primarno naslovil zaprosilo za pojasnila na domnevnega kršitelja – ZD. Slednji je v zvezi z zaprošenimi podatki pojasnil sledeče:[1]

Razgovor za opravljanje pripravništva za poklic srednje medicinske sestre s posameznico je potekal enako kot z vsako prosilko ali prosilcem za opravljanje pripravništva. Na razgovoru sta bili prisotni direktorica in pom. dir. za ZN.

ZD je pojasnil, da je bila na razgovoru kandidatka seznanjena z delovno obleko, saj je tema nanesla na konfekcijsko številko, saj medicinska sestra pri delu nosi uniformo. Ob koncu razgovora je kandidatka povedala, da bi pri opravljanju pripravništva nosila ruto in oblačila, ki zakrivajo roke in noge, česar prisotne niso komentirale. V zvezi z možnostjo nošnje rute in oblačil z dolgimi rokavi pri opravljanja dela v ZD je slednji naslovil vprašanje na Zbornico. Vprašanje je bilo namenjeno pridobitvi strokovnega mnenja, kako ravnati v navedenem primeru. Kot izhaja iz pojasnil, namen ZD ni bil v zavrnitvi pripravništva ali diskriminaciji kandidatke.

Iz prejetega odgovora Zbornice je izhajalo, da bo le-ta vprašanje naslovila tudi na Nacionalno komisijo za preprečevanje in obvladovanje bolnišničnih okužb, ki deluje v okviru Ministrstva za

[1] Dopis št. LG-11-2021 z dne 20. 5. 2021.

zdravje (v nadaljevanju: NAKOBO). ZD je v svojem dopisu z dne 20. 5. 2021 pojasnil, da odgovorov NAKOBA še niso prejeli.

ZD je dalje navedel, da je njihovo stališče, da zadeva o opravljanju pripravništva posameznice ni bila nikoli negativno zaključena, temveč da je bil podan zgolj odgovor informativne narave, saj je ZD predhodno želel pridobiti strokovno mnenje Zbornice in NAKOBA. To naj bi jasno izhajalo tudi iz odgovora Zbornice, v katerem je bilo navedeno, da bo zadevo preučil še NAKOBO. ZD je izrazil obžalovanje nad dejstvom, da je bil njihov odgovor razumljen v negativni luči.

ZD je dalje pojasnil, da imajo v njihovi ustanovi protokol POBO, v katerem je poglavje o urejenosti medicinske sestre na delovnem mestu. Pri svojem delu morajo preprečevati možnost prenosa okužb, kar pomeni, da je potrebna uporaba delovne obleke. ZD je ponovno izpostavil, da nošnje rute niso prepovedali, temveč da so kandidatko seznanili le z odgovori, ki so jih do takrat prejeli. Pojasnjujejo, da so se v njihovi ustanovi prvič srečali z omenjeno situacijo, vsled česar so poiskali dodatno strokovno mnenje, saj gre za naravo dela, ki pri določenih posegih in v trenutni situaciji zahteva poseben pristop pri delu in zaščiti zaposlenih in pacientov.

V odgovoru, ki so ga posredovali kandidatki, naj bi navedli zgolj, da morajo pri svojem delu spoštovati sprejeta pravila. V nošnji šala/rute so videli problem v dolžini oz. ohlapnosti, saj v kolikor je ta predolga in ohlapna, je lahko možen vir prenosa okužb. V kolikor bi bila ruta krajša oz. tesno prilagajoča in ne bi segala čez ramena, verjetno ne bi predstavljala strokovnih ovir, saj ne bi bilo možnosti prenosa bolnišničnih okužb (pri čemer s tem v zvezi pričakujejo še odgovor NAKOBA). Dolgi rokavi so lahko v posameznih primerih npr. pri delu s pacientom, kjer lahko pride do stika z makro in mikro izločki, možen vir prenosa okužb. Sicer pa so dolgi rokavi npr. na terenu, ob transportu, dovoljeni, prav tako pri opravljanju administrativnega dela, kjer ni stika s pacienti (posegi).

V ZD so pojasnili, da obžalujejo, da je kandidatka odgovor razumela kot diskriminacijo. Navedli so, da so želeli zgolj poiskati strokovne odgovore na vprašanja, ki so se odprla glede izražene želje po nošnji rute/oblačil z dolgimi rokavi. Navedli so, da njihov namen ni bil nikoli v poseganju v posameznikove osebne okoliščine, versko prepričanje, itd.

Zagovornik se je v postopku za pojasnila obrnil še na Zbornico[2] ter na Nacionalno komisijo za preprečevanje in obvladovanje bolnišničnih okužb (NAKOBO)[3].

Zbornica je v svojih pojasnilih[4] navedla, da je že s strani ZD prejela vprašanje glede predpisane uniforme in skladnega delovanja s predpisi v zdravstveni negi za pripravnico za poklic tehnika zdravstvene nege, ki želi med delom nositi naglavno ruto in imeti zakrite roke. Zbornica je v odgovoru ZD pojasnila, da je v Sloveniji podoba medicinske sestre določena s priporočili in smernicami reprezentativne strokovne organizacije medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije. Dokument Zbornice o podobi medicinske sestre opredeljuje in priporoča osebno urejenost medicinske sestre, delovno obleko in obutev v skladu s higienskimi in epidemiološkimi predpisi in kulturno estetskimi pravili. Slovenske bolnišnice in drugi izvajalci zdravstvene dejavnosti imajo sprejeta pravila in standarde osebne urejenosti medicinskih sester in drugih zdravstvenih delavcev, namen sprejetih pravil pa je preprečevanje prenosa nalezljivih bolezni in bolnišničnih okužb. Zbornica je ZD obvestila, da bodo za mnenje zaprosili še NAKOBO.

[2] Dopis št. 0700-33/2021/3 z dne 5. 5. 2021.
[3] Dopis št. 0700-33/2021-11 z dne 3. 6. 2021, št. 0700-33/2021-19 z dne 5. 7. 2021 ter št. 0700-33/2021-22 z dne 9. 9. 2021.
[4] Dokument št. 940-1/21-3 z dne 20. 5. 221.

Glede posameznih vprašanj Zagovornika je Zbornica pojasnila, da imajo posamezni izvajalci zdravstvene dejavnosti sprejeta pravila o prepovedi nošenja majic z dolgimi rokavi oziroma pravila, da nošenje majic z dolgimi rokavi pod uniformo s kratkimi rokavi ni dovoljeno na podlagi veljavnih strokovnih pravil in smernic o preprečevanju okužb, povezanih z zdravstvom. Slednje za zdravstvene delavce oziroma druge zaposlene, ki imajo neposreden stik s pacienti oziroma izvajajo zdravstveno oskrbo/aktivnosti v kliničnih okoljih, določajo splošno načelo, da ne smejo imeti z oblačili pokrito roko od komolca navzdol (t.i. pravilo »Bare below the elbow«). Omenjeno pravilo se uresničuje s pravili:

- o obveznem nošenju delovne obleke oziroma uniforme s kratkimi rokavi;
- o prepovedi nošenja prstanov in drugega nakita na rokah pri delu ter morebitni dopustni nošnji zgolj poročnega prstana;
- o prepovedi nošnje zapestnic in drugega nakita na zapestju;
- o prepovedi nošnje kravat.

Zbornica je pojasnila, da so bila takšna pravila sprejeta z namenom zagotavljanja varovanja pacientov in zdravstvenih delavcev pred okužbami, povezanimi z zdravstvom. Izvajalci zdravstvene dejavnosti morajo praviloma dnevno ob prihodu na delo zaposlenim zagotoviti čisto delovno uniformo. S predpisi in navodili se želi zagotoviti, da vsi zaposleni na delovnih mestih uporabljajo predpisano zaščitno obleko (delovno uniformo) in obutev, ki preprečuje škodo, ki bi lahko nastala zaradi neuporabe ali napačne uporabe zaščitne obleke in obutve. Spoštovanje higienskih navodil je obvezno, saj se z neupoštevanjem povečuje tveganje za nastanek oziroma prenos bolnišničnih okužb in posledično škode za paciente in zaposlene.

Zagovornik je v zvezi z navedeno problematiko zaprosilo za pojasnila naslovil tudi na NAKOBO.[5] Slednjemu je zastavil vprašanje, ali bi bila za zdravstveno osebje dopustna higienska tesno prilegajoča se ruta oziroma pokrivalo, ki bi jo medicinska sestra želela nositi iz verskih razlogov in bi jo skladno s higienskimi standardi enako kot ostalo delovno obleko zagotovil zdravstveni dom (kot je to možno v številnih drugih evropskih državah).

Iz pojasnil (št. 012-2/2020/52 z dne 11. 10. 2021), ki jih je Zagovornik prejel dne 7. 12. 2021, izhaja, da je NAKOBO podobno problematiko že večkrat obravnaval in sprejel enotno stališče, da je v zdravstveni dejavnosti iz vidika obvladovanja in preprečevanja okužb potrebna uporaba delovne obleke v skladu z navodili delodajalca, profesionalnih zbornic in združenj z javnim pooblastilom[6] ter glede na Zakon o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 43/11). V 12. členu Zakona o varnosti in zdravju pri delu je jasno navedeno, da mora delavec uporabljati sredstva za delo, varnostne naprave in osebno varovalno opremo v skladu z njihovim namenom in navodili delodajalca, pazljivo ravnati z njimi in skrbeti, da so v brezhibnem stanju. Po 19. členu Zakona o varnosti in zdravju pri delu mora delodajalec zagotavljati varnost in zdravje pri delu v skladu z izjavo o varnosti z oceno tveganja zlasti tako, da zagotavlja delavcem osebno varovalno opremo in njeno uporabo, če sredstva za delo in delovno okolje kljub varnostnim ukrepom ne zagotavljajo varnosti in zdravja pri delu.

NAKOBO je pojasnil, da nima pristojnosti, da se opredeljuje glede dovoljenja dopustne uporabe higienske, tesno prilegajoče se rute oziroma pokrivala, ki bi jo želela nositi medicinska sestra iz verskih razlogov pri izvajalcih zdravstvene dejavnosti, na način, da bi to pokrivalo iz verskih razlogov opredelila kot del delovne obleke, ki bi jo moral zagotoviti delodajalec. Pojasnjuje, da je morebitne individualne kulturne posebnosti, ki vplivajo na zunanji videz

[5] Dopis št. 0700-33/2021-11 z dne 3. 6. 2021, št. 0700-33/2021-19 z dne 5. 7. 2021 ter št. 0700-33/2021-22 z dne 9. 9. 2021.

[6] Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije - Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije (2020). Profesionalna podoba izvajalcev v zdravstveni in babiški negi ter oskrbi, str. 9-10. Dostopno na: https://www.zbornica-zveza.si/wp-content/uploads/2020/06/Profesionalna-podoba-v-zdravstveni-in-babiski-negi-in-oskrbi-JAVNA-RAZPRAVA.pdf.

izvajalca, treba nasloviti na delodajalca oziroma med izobraževanjem tudi na izobraževalne inštitucije.

Smiselno iz pojasnil torej izhaja, da je na posamezni javni ustanovi, zavodu, da sam odloči o primernosti, ustreznosti nošenja tovrstnih pokrival (naglavnih rut) pri izvajanju zdravstvene dejavnosti.

Zagovornik je z navedenimi pridobljenimi pojasnili v postopku z dopisom št. 0700-33/2021/29 z dne 2. 2. 2022 seznanil predlagateljico. Slednjo je hkrati seznanil tudi s podatkom, da je Zagovornik v zvezi s problematiko nošnje naglavne rute pri izvajanju zdravstvene dejavnosti vodil ločeno še en postopek ugotavljanja potencialne diskriminacije, vezan na zavrnitev vloge za opravljanje prakse v Splošni bolnišnici (v nadaljevanju: SB) posameznici, ki je prakso želela opravljati z naglavno ruto. V okviru omenjenega postopka je bil Zagovornik seznanjen s prakso v drugi Splošni bolnišnici, ki že dopušča opravljanje zdravstvene dejavnosti z naglavno ruto. Po prejemu pojasnil NAKOBA, ki je odločitev o ne/dopustnosti opravljanja dela z naglavno ruto v zdravstveni dejavnosti prenesel na posameznega izvajalca zdravstvene dejavnosti, je tudi SB spremenila svojo prakso in po novem omogoča opravljanje pripravništva oziroma izvajanje zdravstvene dejavnosti tudi posameznicam, ki želijo pri delu nositi naglavno ruto.

Zagovornik je skladno z navedenim novimi dejstvi in okoliščinami, vezanimi na možnost opravljanja dela v zdravstvu z naglavno ruto, predlagateljico zaprosil za pojasnila glede trenutnega stanja zadeve oziroma za pojasnilo, ali ji je ZD glede na posredovana stališča NAKOBA že omogočil opravljanje pripravništva.

Predlagateljica je v svojem odzivu dne 4. 2. 2022 ter 10. 2. 2022 pojasnila, da ji to ni bilo omogočeno, saj z ZD ni bila v kontaktu že od 17. 2. 2021. Upoštevaje dejstvo, da ji je odločba ministrstva za zdravje, da lahko pristopi opravljanju pripravništva za medicinsko sestro, potekla decembra 2021, pa trenutno ne vidi možnosti niti nima več interesa po opravljanju dela v zdravstvu.

Zagovornik je predlagateljico z dopisom št. 0700-33/2021/32 z dne 17. 2. 2022 seznanil z možnostjo nadaljevanja postopka ugotavljanja diskriminacije v konkretni zadevi. Seznanil jo je z možnimi potmi reševanja problematike oziroma z možnostmi, ki so posameznici na voljo v postopku (nadaljevanje postopka, ustavitev postopka).

Predlagateljica je Zagovornika dne 24. 2. 2022 pisno seznanila, da umika predlog za obravnavo.

Po tretjem odstavku 33. člena ZVarD lahko diskriminirana oseba svoj predlog za obravnavo diskriminacije umakne do vročitve odločitve Zagovornika. Po prvem odstavku 135. člena ZUP se postopek, ki je bil pričet na zahtevo stranke, ustavi, če stranka svojo zahtevo umakne. Glede na navedeno je Zagovornik konkretni postopek ugotavljanja diskriminacije ustavil, kot to izhaja iz 1. točke izreka tega sklepa.

Skladno s prvim odstavkom 35. člena ZVarD je postopek pri Zagovorniku v primeru diskriminacije za stranke brezplačen, posebni stroški pa v tem postopku niso nastali, zato je Zagovornik odločil, kot izhaja iz 2. točke izreka tega sklepa.

Pouk o pravnem sredstvu: Zoper ta sklep ni pritožbe, dovoljen pa je upravni spor. Upravni spor se sproži s tožbo, ki se vloži v 30 dneh od vročitve sklepa na Upravno sodišče Republike Slovenije, Fajfarjeva 33, 1000 Ljubljana. Tožba se vloži pri pristojnem sodišču neposredno

pisno ali se mu pošlje po pošti. Tožbi je treba priložiti poleg tega sklepa v izvirniku ali prepisu tudi po en prepis ali kopijo tožbe in prilog za toženca, če je kdo prizadet z upravnim aktom, pa tudi zanj.

Postopek vodila:
Mojca Šmid
Svetovalka Zagovornika II

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Vložiti:
- zbirka dok. gradiva.